Nr 28

Inrikesutskottets betänkande i anledning av motion om rätt till ledighet och lön vid deltagande i svenskundervisning för invandrare.

Motionen

I motionen *1974:897* av herr Strömberg i Botkyrka m. fl. (fp) hemställs att riksdagen beslutar om ändring av lagen om rätt till ledighet och lön vid deltagande i svenskundervisning för invandrare enligt vad i motionen anförts.

Motionärerna framhåller att sådan undervisning som avses i nämnda lag f. n. bedrivs vid flera av landets folkhögskolor. Enligt motionärerna föreligger inte lagstadgad rätt till ledighet och lön vid deltagande i sådan undervisning. De anser att det i vissa fall kan vara en fördel för invandrare att få gå på en folkhögskola. Som en allmän förutsättning för att få studera vid folkhögskola bör gälla att uppgörelse nåtts med arbetsgivaren. Enligt motionärerna bör undervisning som omfattar mindre än 240 timmar kunna få avräknas.

Gällande ordning

Lagen (1972:650) om rätt till ledighet och lön vid deltagande i svenskundervisning för invandrare är i princip tillämplig på alla utländska arbetstagare, som mera stadigvarande vistas här i landet, och utländska sjömän, som är anställda på svenskt fartyg i utrikes fart. Från lagens tillämpningsområde undantas vissa invandrare, bl. a. sådana som har erforderliga kunskaper i ett nordiskt språk eller som redan genomgått viss undervisning i svenska. Enligt lagen har arbetstagaren rätt till ledighet 240 timmar under ordinarie arbetstid för att delta i sådan undervisning i svenska språket med samhällsorientering för vilken statsbidrag utgår. Arbetsgivare är skyldig att utbetala lön till arbetstagare, som deltar i sådan undervisning, under 240 timmar. Arbetstagare är berättigad att börja undervisningen inom 60 dagar från anställningens början. Lagen förutsätter att parterna på arbetsmarknaden kan avtala om vem som skall anordna undervisningen. För utländsk arbetstagare, som börjat sin första anställning i Sverige före den 1 januari 1973, och för utländska sjömän gäller särskilda bestämmelser. Sålunda kan rätten till ledighet och lön inskränkas till 160 timmar för arbetstagare som anställts före årsskiftet 1972-1973, och den tidsfrist inom vilken arbetstagaren har rätt att påbörja undervisningen är utsträckt till utgången av juni 1978. Avtalsfrihet råder beträffande ledighetens förläggning.

Enligt uttalanden av departementschefen under förarbetena till lagen (se prop. 1972:100 s. 30) grundade sig denna på den svenskundervisning

som dittills bedrivits och anordnats av studieförbunden.

Alltsedan budgetåret 1965/66 har statsmakterna ställt medel till förfogande för avgiftsfri svenskundervisning för invandrare. Skolöverstyrelsen har härigenom fått möjlighet att i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen och invandrarverket anordna avgiftsfri undervisning för i Sverige mera varaktigt bosatta utlänningar. Undervisningen, som bedrivs i form av försöksverksamhet, handhas av studieförbunden och skall huvudsakligen ske enligt en av skolöverstyrelsen utarbetad läroplan. För innevarande budgetår har medel anslagits för totalt 550 000 studietimmar, varav 300 000 för anställda.

Till folkhögskolor utgår statsbidrag till löner åt lärare och rektor jämte vissa andra kostnader. Utöver nämnda statsbidrag kan bidrag utgå till kurser i svenska språket med samhällsorientering för invandrare som anordnas på folkhögskolor. För innevarande budgetår har statsmakterna anvisat 400 000 kr. för detta ändamål. Sådana kurser har anordnats vid flera folkhögskolor i form av sommarkurser under en tid av två till fyra veckor, ämneskurser omfattande en till fyra veckor samt tvådagars ämneskurser organiserade av studieförbund i samarbete med folkhögskola.

Utskottet

I motionen framhålls att svenskundervisning för invandrare bedrivs vid flera folkhögskolor. Enligt motionärerna är lagen om rätt till ledighet och lön vid deltagande i svenskundervisning för invandrare inte tillämplig på dem som deltar i nämnda folkhögskoleundervisning. Motionärerna anser att det i vissa fall kan vara en fördel för invandrare att få gå på en folkhögskola samt att undervisning som omfattar mindre än 240 timmar bör kunna få avräknas från den i lagen stipulerade undervisningstiden. Yrkandet i motionen går ut på att lagen skall ändras i enlighet med vad som anförts i motionen.

Ifrågavarande lagstiftning syftar till att underlätta för utländska arbetstagare att få kunskaper i svenska genom att ålägga arbetsgivarna att sörja för att arbetstagarna får möjlighet att delta i undervisning i svenska språket med samhällsorientering. Enligt lagen är arbetsgivarna skyldiga att ge arbetstagarna ledighet för att delta i undervisningen och att betala dem lön under utbildningstiden. Rätt till ledighet och lön föreligger endast vid undervisning för vilken statsbidrag utgår. I övrigt är förmånerna oberoende av i vilken form undervisningen bedrivs eller vem som svarar för den.

Av det anförda framgår att lagen är tillämplig inte bara på den svenskundervisning som hittills bedrivits av studieförbunden och för vilken statsmakterna ställt medel till förfogande utan även på undervisning som anordnas av andra institutioner, exempelvis folkhögskolorna, i den mån statsbidrag utgår härför. Någon ändring av ifrågavarande lagstiftning är således inte påkallad för att tillgodose vad motionärerna åsyftar. En annan fråga är om eller i vilken utsträckning det från olika

synpunkter är lämpligt att sådan svenskundervisning för utländska arbetstagare, som lagen är avsedd att främja, förläggs till folkhögskolorna. Utskottet har inte haft anledning att ta upp den frågan i förevarande sammanhang.

Under hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att motionen 1974:897 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 november 1974

På inrikesutskottets vägnar
KARL ERIK ERIKSSON

Närvarande: herrar Eriksson i Arvika (fp), Fagerlund (s), Nordgren (m), Stridsman (c), fru Hörnlund (s), fru Jonäng (c), fru Ludvigsson (s), herrar Oskarson (m), Nilsson i Kalmar (s), Gustafsson i Säffle (c), Lorentzon (vpk), Granstedt (c), fru Berglund (s), herrar Nygren (s) och Carlström (fp).

GOTAB 74 8191 Stockholm 1974